הרי זו תמורת עולה דברי ר"מ. כפ"ב דזבחים (ד' ל. וסס) אמרי' הרי זו תמורת עולה ושלמים מהו אמר אביי בהא ודאי מודה ר"מ וטעמא דאביי דמפרש כפ' כילד מעריבין (תמורה ד' כו. וסס) דטעמא דר"מ משום דהוי כמו תמול זו ומ"כ תמול זו מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ואמר תמורת עולה תמורת שלמים אבל רבא פליג עליה וקאמר דעדיין היא מחלוקת דקסבר רבא דטעמא של ר"מ משום דדעתו של אדם אם יכולין שניהם לחול יחולו ואם לאו תפוס לשון ראשון דדעתיה אקמא: **ונמלך** תוך כדי דיבור כו'. למאי דסבר נמי הסתא דרבי יוסי סבר תוך כדי דיבור לאו כדיבור דמי גרמה דכשמתכוין לכך ואמר היום תמורת שלמים ולמחר תמורת עולה לאין דבריו קיימים והוו כמו דברים שבלב ודוקא תוך כדי דיבור הוא דמהני לענין לפרש דבריו מהני תוך כדי דיבור: **תרי** תוך כדי דיבור הוו. הסתא תוך כדי דיבור דתמורה אינו תוך כדי דיבור גדול וכיון דתוך כדי דיבור קנין אית ליה ותוך כדי דיבור גדול ליכא אין מועיל כלום אפי' לפרש דבריו דלא הוי אלא כאומר היום תמורת עולה ולמחר תמורת שלמים דהוו דברים שבלב וה"פ דבריתא אם כך נתכוין תחילה כלומר שאומר תוך כדי דיבור קנין שדומה לנתכוין תחילה לכך דבריו קיימים ואפי' לא נתכוין נמי כיון דכדיבור דמי אבל בנמלך כלומר שאומר תוך כדי דיבור שדומה כמו נמלך הרי זו תמורת עולה אפי' נתכוין תחילה לשניהם:

כדי שאילת תלמיד לרב. והא דאמר בפרק תפלת השחר (ברכות ד' ח: וסס[1]) הנותן שלום והמחזיר שלום לרבו גורם לשמיה שתפלתן מישראל היינו כשנותן שלום לרבו כמו לחבירו כמו שאמר ליה שלום עליך ולא אמר רבי והא דאמר בפ' ר"ע (שבת ד' פט.) כלום יש עבד שנותן שלום לרבו עבד שאי אפשר שאינו רבו עליו וכשום ענין אין ליתן לו שלום:

כי לית ליה לרבי יוסי כדי שאילת תלמיד לרב. תימה דבר אחת מדיפתי דאמר בפ"ק דמכות (דף ו.) ובפרק שבועת העדות (שבועות דף לב. וסס) תוך כדי דיבור כדי שאילת תלמיד לרב כמאן דלרבנן לית להו כלל כדי דיבור אפי' כדי דיבור קטן ור' יוסי נמי כתלמיד לרב מודי דלאו כדיבור דמי וי"ל דסבר לה כברייתא דמי שאמר הריני זיר ושמע חבירו ואמר אני (זיר דף כא. וסס) וכן הלכתא דתוך כדי דיבור כדיבור דמי והכי פסקינן הלכתא בנדרים בפרק בתרא (דף פז.) דתוך כדי דבור כדיבור דמי תוך ממגדף ועובד ע"ז ומקדש ומגרש ואפי' כבדי שאילת תלמיד לרב כרש לקיש וכרב אחא דמכות (דף ו.) ודשבועת העדות (שבועות דף לב.) ושיעור כדי שאילת שלום תלמיד לרב מפרש ר"ת דהיינו טעמא דכשאדם מעיד עדות או עושק במקח וממכר וחבירו נותן לו שלום או רבו ע"כ יש לו להשיב ולהפסיק כדאמר בברכות (ד' ו:) הנותן שלום לחבירו ואין מחזיר נקרא גזלן שנאמר גזילת העני בבתיכם ולכך מיקנו חכמים שלא יהיה זה משוא הפסק וכן מוכח בזיר (ד' כ:) דקאמר תוב לא שבקת רווחא לתלמיד ומיהו בפ' בתרא דנדרים (ד' פז.) אין מתישב טעם זה לענין קריעה דכסבור שמת וקרע ואח"כ מת אם מת תוך כדי דיבור יצא ידי קריעה ואם לאו לא יצא ידי קריעה והתם מאי שייך שיעור זה [2]ושמא לענין קריעה הקילו: **אמר** ליה אביי לא דאפכינהו ואזמינהו ממאי מדסיפא כו'. נראה לר"י דכל סוגיא זו כפי מאי דס"ד הסתא דדיוקא דרבא הוי מרישא אבל לפי האמת מסקנא דדיוקא דרבא מסיפא ולא אמר אביי זה מעולם אלא בני הישיבה היו מתרלים כן אליביה דאביי לפי מה שהיו סוברים דדיוקא דרבא מרישא אבל לפי המסקנא (ב) דאמר אביי דרישא בשלם כתות כדאוקמא רבא בלא מיפך והחזה ובסיפא בשתים במיפך ובהזמה ולאו דוקא נקט אביי אפכינהו תחילה דאם כן איתכתבו לה אלא מעיקרא אזמינהו והדר אפכינהו מ"כ מעיקרא אפכינהו ואזמינהו תוך כדי דיבור ונראה לר"י דאביי מוקי לה בג' כתות כדמוכח לקמן דקאמר ואביי אמר לך בשלמא רישא לא סגי בלא ג' כתות דקתני שהרי הרב אומר כן ואחירי דמצינאי נמי אפכינהו ואזמינהו לקמאי דהסתא לא איתכתבי מצינאי כלל וליכא למידק מינה דהכתבה תחילת הזמה היא דמשלמי וכי קתני נמצאו זוממין מצינאי משלמין דמי עין לעבד ה"ל דמי עין לקמאי שהרי היו מחייבין אותם דמי עין לרב משום כאשר זמם אלא לפי שלא הוכרו לאשונים בברייתא לא חש למיתני ומיהו אין אנו צריכין כלל להיפוך בתרא למצינאי דכיון דהוזמו ממילא קיימא עדות קמאי ובקונטי' פי' דאביי מוקי רישא בג' כתות כמו סיפא ויש לישב הא דקתני שהרי הרב אומר כן דמעיקרא ודאי דלא ידענן דאפכינהו והוה קשה לן מאי שהרב אומר כן אבל הסתא דאפכינהו שמא הרב בעדותן של אלו שאין מחייבים אותו כ"א דמי שן לפי שיודע שיבאו עדים שיחייבו אותו דמי עין ולפי זה איכא לאוקמי כל סוגיא זו לפי האמת דרבא לא הבין הרישא אלא לדקדק הימנה דסיפא איירי בשלש כתות כמו רישא ואביי מהדר ליה דוק ולאידך גיסא מדסיפא סגי בג' כתות ובמיפך והזמה רישא נמי סגי בג' כיתות ואין לך ראיה מסיפא מכח רישא דאיכא לאוקמי כולה בג' כתות והא דקאמר לקמן בשלמא רישא לא סגי בלא שלש כתות ה"ק אי נמי לא תמיישב לך שהרי הרב אומר כן אי לא מוקמת לה בשלש כתות מכל מקום סיפא איירי בג' כתות ואם תאמר אי בג' כתות מוקמת לה לרישא אמאי משלמי דמי עין לעבד תקשה ליה כדפרכינן

לאו כדיבור דמי. והוו ליה שני עדיות ומשום חדא לא אתכחש אידך דמשעת דיבור אחרון נפסלו ולא משעת דיבור ראשון: **כדיבור דמי.** וכחד עדות דמי והרי פסולין היו באותה שעה: ה"ג **הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים.** ולא גרסינן ותמורת שלמים: **הרי זו תמורת עולה דברי ר"מ.** דאית ליה לר"מ תפוס לשון ראשון: **דבריו קיימין.** ותרעה על שתתאנ ותימכר ויצא בדמי חציה עולה וכדמי חציה שלמים: **שהוכחשו ונכסוף הוזמו נהרגין.** וכשנגמר הדין על פיהם קודם שהוכחשו אמרה רבא שאם לא נגמר הדין עדיין אפילו הוזמו מתחילה אין נהרגין שאין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין והכי מיתוקמא בסיפא דשמעתין[3] כגון דאתו בי תרי ואמרי הכי ופסקונה לדינא אפומייהו: **שהוכחשו.** שניהם אומרים הרג ושניהם אומרים לא הרג: **ונכסוף הוזמו.** שבאת כת שלישית ואמרה עמנו הייתם נהרגין: **שמימא אם עין עבדו.** ויצא לחירות ואח"כ הפיל את שינו וחייב ליתן לו דמי שינו: **שהרי הרב אומר כן.** כלומר דמיתא ליה לרב בסהדותא דהני ולקמן מפרש מאי מיתותא: **ש"מ הכחשה תחילת הזמה היא.** דאי לאו תחילת הזמה היא מאחר שבטלה עדותן מי אית כהו דין הזמה: **אמר ליה אביי לא.** אי דהוכחשו על ידי כת ראשונה שוב אין כת שלישית מזיממתן והכא כשאין שם כת ראשונה אלא הם ודקשיא לך דמי עבד לרב בעי לשלומי הכא כגון שבת שניה אפכינהו ואזמינהו שאמרו להם אותו היום שאתם אומרים עמנו הייתם במקום פלוני אבל ביום אחר הוה ואיפכא הוה דממה נפשך עבד נפיק לחירות והן משלמין לו דמי עין שרצו להפסידו ומיתא ליה לרב[4] דיפוק בעינו ויתן לו דמי שינו. ואי קשיא הואיל ורשאונים הם מאי הוי מפסדי ליה הא לחירות הוי מפקי ליה ואכתי דמי עבד לרב בעי לשלומי לקמיה [עד.] פריך ליה ומוקמינן לה בשעמד בדין: מדסיפא

לאו כדיבור דמי ורבי יוסי סבר תוך כדי דיבור כדיבור דמי וסבר ר' יוסי תוך כדי דיבור כדיבור דמי והתנן [5]הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי ר"מ ר' יוסי אומר [6]אם לכך נתכוון מתחילה הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחד דבריו קיימין ואם אמר תמורת עולה ונמלך ואמר תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה והוינן בה נמלך פשיטא [7]ואמר רב פפא [8]נמלך בתוך כדי דיבור קאמרינן אמרי תרי תוך כדי דיבור הוי חד [9]כדי שאילת תלמיד לרב וחד כדי שאילת הרב לתלמיד כי לית ליה לרבי יוסי כדי שאילת תלמיד לרב שלום עליך רבי ומורי דנפיש כדי שאילת הרב לתלמיד שלום עליך אית ליה: אמר רבא [10]עדים שהוכחשו ולבסוף הוזמו נהרגין [11]דהכחשה תחילת הזמה היא אלא שלא נגמרה אמר רבא מנא אמינא לה [12]דתניא באיש פלוני שסימא את עין עבדו והפיל את שינו שהרי הרב אומר כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לעבד היכי דמי אילימא כדקתני דליכא כת אחרינא משלמין דמי עין לעבד בתר דמפקי ליה לחירות דמי עינו קבעי שלומי ועוד [13]דמי כוליה עבד לרב בעי לשלומי ועוד שהרי הרב אומר כן הרב מי ניחא ליה אלא לאו כגון דאתו בי תרי ואמרי הפיל את שינו סימא את עינו דבעי מיתיב ליה הרב דמי עינו ואתו בי תרי מצינאי ואמרי עינו והדר שינו דלא בעי למיתב ליה אלא דמי שינו דקא מכחשי ליה קמאי למצינאי והיינו שהרי הרב אומר כן דניחא ליה במאי דקאמרי וקתני ונמצאו זוממין מצינאי משלמין דמי עין לעבד שמע מינה הכחשה תחילת הזמה היא אמר אביי לא דאפכינהו [14]ואזמינהו ממאי מדסיפא

[1] זבחים ל. ממורה סה: מנרים סט:. [2] ע"ש נתמורה כה: דמילתא דרב פפא פיומר מתנה הקודמת שם). [3] (כתוכות יט:), [4] תוספתי דמכות פ"פ, [5] (לקמן עד.), [6] בס"מ: לתפקידו דאמר, [7] (ד"ה והטמן), [8] וע' בר"ן בנדרים שם ד"ה והלכתא ונתוקם ר"ב קבט: ד"ה והלכתא.

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אמר וכו' לפי המסקנא קאמר אביי דרישא בשלש כיתות וכו' לא סגי דבלאו ג' וכו' תחלת הזמה היא מדמשלמי וכו':

מוסף רש"י

הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים. שהעמיד בהמת חולין אצל שתים, אחת עולה ואחת שלמים ואמר הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים, הרי זו תמורת עולה. תפוס לשון ראשון ואין קדושה חלה על קדושה (זבחים ל.). דברי ר' מאיר. דר' מאיר אית ליה תפוס לשון ראשון (תמורה כה:). הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחד. והאנרך להקדיש זה אחר זה (זבחים ל.). דבריו קיימין. ואליה תמורת עולה ואליה תמורת שלמים, ותרעה עד שתתאנ ותימכר ויצא בדמי חציה תמורת עולה וכדמי חציה תמורת שלמים, ובכסי עפקינן שהיו לפניו עולה ושלמים כשהמיר את זו בזו (תמורה כה: וכע"ז זבחים שם).

עין משפט נר מצוה

צא א ב מיי' פ"ב מהל' תמורה הל' ד סמג לאוין שמה:
צב ג מיי' פ"ב מהלכות שבועות הלכה ח ופ"ב מהל' עדות הל' ג:
צג ד מיי' פי"ח מהל' עדות הלכה ד סמג עשין קי טור"מ סי' לח:
צד ה ו מיי' פרק כא מהל' עדות הל' ד:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com